

درباره همه تغییراتی که می‌خواهیم و می‌توانیم در شناسنامه‌مان انجام دهیم

هویت‌های اصلاح‌شده

حذف نام همسر سابق

یکی دیگر از دلایل اقدام به اصلاح شناسنامه، حذف نام همسر سابق از شناسنامه است. مطابق قسمت دوم ماده ۳۳ قانون ثبت احوال، تمامی وقایع ازدواج، طلاق، فوت زوج یا زوجه و ... طبق قانون ثبت احوال باید در شناسنامه درج شود اما این استثنا وجود دارد که اگر طلاق، قبل از زناشویی انجام بگیرد، زن می‌تواند با ارائه گواهی پزشکی قانونی یا حکم دادگاه و سند طلاق خود، مستقیماً به ثبت احوال مراجعه و با تکمیل فرم‌های مربوط، تقاضای صدور شناسنامه المثنی کند و در این صورت نام همسر سابق از شناسنامه او حذف می‌شود.

این حکم در مورد مرد هم صدق می‌کند و در صورت وقوع طلاق در دوران عقد، مرد هم می‌تواند اقدام به حذف نام همسر از شناسنامه کند. در واقع اداره ثبت احوال از حذف نام همسر در طلاق‌های بعد از برقراری رابطه جنسی خودداری می‌کند.

ضمن این‌که این‌طور که معلوم است، قانونگذار برای حذف نام همسر فوت‌شده از شناسنامه هم سختگیری زیادی نکرده و در صورت مراجعه همسر فوت‌شده به اداره ثبت احوال، می‌تواند درخواست حذف نام متوفی را داشته باشد.

گاهی پیش می‌آید آن چیزی که در شناسنامه‌هایمان نوشته شده، مورد علاقه‌مان نیست؛ حالا آن ویژگی نامطلوب، گاهی نام و نام خانوادگی‌مان است و گاهی نام همسر سابقی که دوست نداریم در اصلی‌ترین مدارک هویتی‌مان ثبت شده باشد. این اطلاعات، گاهی به سن و سال و تاریخ تولد هم می‌رسد و برخی افراد معتقدند که سن شناسنامه‌شان با تاریخ تولد واقعی آنها تفاوت دارد و واقعی نیست. اما در چنین شرایطی تا چه اندازه امکان تغییر و اصلاح محتوای شناسنامه‌مان وجود دارد؟ تغییراتی که از لحاظ قانونی، نیاز به شرایطی دارد که اگر برقرار شود، متقاضی اصلاحات می‌تواند آنها را در شناسنامه‌اش اجرایی کند. در این گزارش، مرور کوتاهی بر چپستی و چگونگی این تغییرات کرده‌ایم.

نگرین خاتعلیزاده

روزنامه نگار

تغییرات نام و نام خانوادگی

نام آدم‌ها از آن دسته مسائلی در زندگی است که خود فرد هیچ دخالتی در انتخاب آن نداشته است و نامی که مورد علاقه پدر و مادر بوده و شاید هم با شرایط و زمان جامعه همخوانی داشته، انتخاب شده است؛ اسمی که همه آدم‌ها، با همان یک یا دو کلمه شناخته می‌شوند و هویت پیدا می‌کنند. اما همین نام که جزو اولین دارایی‌های یک فرد در زندگی‌اش است، گاهی مورد پسند خود فرد قرار می‌گیرد و گاهی هم پیش می‌آید که خیلی علاقه‌ای به اسمش ندارد؛ افرادی که اسم‌شان را دوست ندارند یا حتی با شنیدن آن احساس خجالت به آنها دست می‌دهد. این‌طور که متخصصان این حوزه می‌گویند، بیشترین متقاضی بین کسانی که به دنبال تغییر نام هستند، آن دسته از افرادی‌اند که نام شناسنامه‌ای آنها با نامی که دیگران آنها را صدا می‌زنند تفاوت دارد. اما به‌طور کلی و فارغ از این‌که فرد بتواند عادت و فرهنگ آدم‌های اطرافش را به سمت اسم جدیدی که دوست دارد تغییر بدهد و عوض کند؛ تغییرات شناسنامه برای تغییر نام، قواعد و قانون خاص خودش را دارد که در دو دسته قرار می‌گیرد؛ یکی برای مواردی است که در قانون پیش‌بینی شده و توسط ثبت احوال انجام می‌شود و دوم هم مواردی است که در قانون به صورت صریح ذکر نشده و باید از طریق دادگاه پیگیری شود.

طبیعتاً هر دوی این جریان‌ها قواعد خاص خودشان را دارند؛ مثلاً این‌که طبق ماده ۲۰ قانون ثبت احوال، برخی اسامی ممنوعه وجود دارد که والدین در حال حاضر نمی‌توانند آنها را برای فرزندشان انتخاب کنند؛ ضمن این‌که کسانی که در قدیم هم چنین اسامی نامتعارفی برایشان انتخاب شده، می‌توانند به راحتی نام‌شان را تغییر دهند. از جمله این نام‌ها، نام‌هایی است که با عرف و فرهنگ غالب و مقدسات مذهبی مردم مغایر باشد؛ نام‌هایی که معرف صفات ناپسند و مغایر با ارزش‌های انسانی باشد و نام‌هایی که موجب تحقیر اشخاص است یا معنای لغوی آن در جامعه قابل پذیرش نیست.

اصلاح تاریخ تولد

در برخی موارد هم بعضی افراد معتقدند که سن واقعی‌شان با سن شناسنامه‌ای آنها تطابق ندارد؛ موضوعی که خیلی عجیب نیست و آن را زیاد دیده و شنیده‌ایم؛ به‌دیه‌ترینش هم انتخاب یکی از روزهای شهریور و نیمه اول ماه برای جلو انداختن زمان مدرسه بچه‌هایی بوده است که در اولین روزهای ماه مهر به دنیا آمده‌اند؛ اتفاقی که در سال‌های گذشته مرسوم بوده و البته این روزها تقریباً ممکن نیست.

دلایل دیگری هم دارد که باز هم خیلی شامل حال امروز نمی‌شود و به زمان قدیم برمی‌گردد؛ مثلاً این‌که مامور ثبت تاریخ را اشتباه کرده، یا این‌که پدر و مادر دیرتر برای شناسنامه اقدام کرده‌اند یا حتی این‌که هنگام فوت یکی از فرزندان، پدر و مادر، شناسنامه او را به فرزند بعدی نسبت می‌دادند.

با در نظر گرفتن همه این موارد، این افراد تحت شرایط خاصی که قانون برای آنها در نظر گرفته، می‌توانند پس از طی مراحل قانونی، اقدام به تغییر سن شناسنامه خود کنند. البته که تغییر سن اگر بیشتر از پنج سال باشد، شرایط خاص‌تری دارد و اگر کمتر از پنج سال باشد، با سهولت بیشتری انجام می‌شود و دیگر نیازی به مراجعه به کمیسیون تشخیص سن نیست.

در چنین شرایطی که اختلاف سن کمتر از پنج سال است، فرد به دادگستری مراجعه می‌کند و دادخواست مورد نظرش را می‌دهد و با ارائه اسناد و مدارک، منتظر رای و نظر نهایی می‌ماند.

ضمن این‌که تصحیح اشتباهات املایی در نام اشخاص هم یکی دیگر از اصلاح‌های مرسوم نام در شناسنامه است. حذف کلمات زائد و غیر ضروری در نام اشخاص، هم نام بودن برادران و خواهران در یک خانواده، نام کسانی که نام آنها یکی از اسامی ایام هفته است و ... همگی جزو موارد پیش‌بینی شده هستند که تغییر دادن آنها سهل‌تر از نام‌های مرسوم است؛ البته که لیست این موارد بسیار بلندبالا تر است و اگر فکر می‌کنید که اسم‌تان دارای چنین ویژگی‌هایی است، می‌توانید مرور دقیق‌تری بر این لیست داشته باشید. آن وقت در چنین شرایطی چه کار باید کرد؟ کارشناسان این حوزه می‌گویند برای تغییر نام و البته نام خانوادگی که آن هم شامل این موارد می‌شود، باید به اداره ثبت احوال مراجعه کرد و با ارائه اصل شناسنامه و دو کپی از آن و تکمیل فرم درخواست تغییر نام و پرداخت هزینه مربوط، این هدف را در جریان انداخت که البته کار سختی به نظر نمی‌رسد. ضمن این‌که فراموش نکنید برای انجام تغییر نام، سن شخص متقاضی باید حداقل ۱۸ سال تمام باشد؛ در غیر این صورت، پدر یا جد پدری یا قیم او باید اقدام لازم را انجام دهند. بعد از انجام این موارد، اصالت و صحت اسناد توسط کارشناسان اداره ثبت بررسی می‌شود و در صورت پذیرش تقاضا، شناسنامه جدید صادر می‌شود.

اما اگر اسم‌مان شامل این لیست نبود و تنها به علت مورد پسند نبودن، تصمیم به تغییر آن داشتیم چه کنیم؟ ناامید نباشید، چرا که باز هم امکان تغییر وجود دارد اما طبیعتاً سخت‌تر است. در واقع افرادی که شامل ماده ۲۰ قانون ثبت احوال نمی‌شوند و قصد تغییر نام خود را دارند، باید برای تغییر نام از طریق دادگاه عمومی حقوقی اقدام کنند؛ یعنی فرد اقدام به طرح دعوی می‌کند و بعد از آن، با ارائه توضیحات و دفاعیات قاضی دادگاه را برای تغییر نام خود متقاعد می‌کند. برای این کار لازم است با در دست داشتن شناسنامه و کارت ملی، به دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مراجعه کرده و دادخواست خود را تنظیم و ثبت کند.